
TERIJOKELAISISTA JÄRVENPÄÄLÄISIKSI

TERIJOKELAISISTA JÄRVENPÄÄLÄISIKSI

Tämä kirja perustuu Jyväskylän yliopistossa
vuonna 2009 hyväksyttyyn pro gradu -tutkielmaan.

Päätoimittaja: Jaakko Mäkelä
Toimituskunta: Tuovi Paju, Kari Koho ja Veli-Pekka Sevón

Pro gradu-tutkielma on julkaistu kokonaisuudessaan Terijoen
Internet-sivuilla osoitteessa www.terijoki.fi/hk-progradu.pdf

Kirjan kuvat: Terijoki-Seura ry:n kuva-arkisto, Järvenpää
Seura ry:n kuva-arkisto, Terijoki-kirjat, Hallenbergin suvun
kokoelma

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi
Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-498-506-2

Heli Kyllönen

TERIJOKELAISISTA JÄRVENPÄÄLÄISIKSI

Terijokelaiset osana Tuusulan ja
Järvenpään hallintoa ja taloutta
1940-luvulta 1950-luvun puoliväliin

Teri-Säätiö
Järvenpää
2011

Lukijalle

Karjalaisten evakkotiestä on julkaistu paljon muistelmätietoa. On kerrottu siirtolaisuuden aiheuttamista vaikeuksista ja niiden voittamisesta. Se tieto on ollut tärkeää tallettaa kansakunnan muistiin. Vähemmän on arvioitu sitä, miten karjalaisen siirtoväen asettuminen uusille kotisijoille vaikutti vastaanottavan paikkakunnan elämään. Tällaisen arvioinnin puutteesta on puhuttu paikkakuntakohtaisesti ja yleisemminkin Karjalan Liiton piirissä.

Teri-Säätiöllä oli pitkään tavoitteena saada yhtenäinen selvitys siitä, mikä meidän karjalaisten ja eritoten terijokelaisten osuus oli Tuusulan kunnan ja myöhemmin myös siitä eronneen Järvenpään voimakkaassa kehityksessä. Työkenttä on nyt avattu: pro gradu -tutkimuksessaan maisteri Heli Kyllönen on selvittänyt terijokelaisten mukaantuloa seudun kunnallis- ja talouselämään.

Heli Kyllösen materiaali oli runkona syksyllä 2010 Järvenpää-talolla järjestetyssä näyttelyssä ”Terijoelta Järvenpäähän”. Yleisluontoisen aineiston lisäksi esiteltiin muutaman terijokelaissuvun evakkotie. Näyttelyn saaman myönteisen vastaanoton rohkaisemina päätimme julkaista kyseisestä pro gradu -työstä kuvitetun tiivistelmän. Liitteenä on Järvenpään Karjala-Seuran piirissä laadittu luettelo karjalaisista / terijokelaisista yrityksistä, jotka jatkoivat sodan jälkeen toimintaansa Järvenpäässä.

Teri-Säätiön aloitteesta tehty tutkimus ja oheinen tiivistelmä tarjoavat lisää tietoa kansakuntamme ja eritoten terijokelaisten vaiheista. Esitän Säätiön nimissä lämpimät kiitokset Jyväskylän yliopistolle sen otettua kyseisen aiheen tutkimusohjelmaansa sekä kiitokset ja onnittelut maisteri Heli Kyllöselle hyvin suoritetusta työstä. Päätoimittajan ominaisuudessa kiitän asiantuntevaa toimituskuntaamme sen osuudesta tehtävän eri vaiheissa.

Järvenpäässä 13.2.2011

Jaakko Mäkelä

Heli Kyllönen on opiskellut Jyväskylän yliopistossa pääaineenaan Suomen historia ja valmistunut sieltä filosofian maisteriksi 2009. Valmistumisen jälkeen hän on toiminut historian ja yhteiskuntaopin sekä psykologian aineopettajana lähinnä lukioasteella. Heli Kyllönen on kotoisin Pohjois-Pohjanmaalta, mutta sukujuuret yltävät Vienan Karjalan Paanajärvelle sekä avio-
liiton kautta Sortavalaan.

Johdanto

Terijoelta lähdettiin evakkoon lokakuussa, runsas kuukausi ennen Talvisodan syttymistä. Väliaikaisten sijoitus- ja läpikulupaikkojen jälkeen lopulliseksi sijoituskunnaksi muodostui Tuusula lähialueineen, ja Tuusulassa erityisesti Järvenpään seutu. Jatkosodan alussa monille karjalaisille koitti kotiin palaamisen ja Karjalan jälleenrakentamisen aika, mutta terijokelaiset eivät samaa mahdollisuutta saaneet. Sotatoimet koskettivat läheisesti rajan pinnassa sijainnutta Terijokea eikä palaamislupia voitu myöntää. Monet terijokelaiset viettivät suurimman osan evakkoajastaan samoilla seuduilla, mikä väistämättä vaikutti myös sopeutumiseen. Tuusulaan tuli siirtolaisia menetetyn alueen 41 kunnasta yhteensä 4 205 henkeä, joista pääosa jäi asumaan nykyisen Tuusulan ja Järvenpään alueille. Terijokelaisia heistä oli lähes 1 700. Valtaosa näistä evakoista oli luterilaisia, mutta ortodoksejakin oli lähes 400. Sotien jälkeen silloiseen Tuusulaan siis muodostui suuri karjalainen vähemmistö, josta valtaosa oli Terijoelta lähteneitä.

Evakuointien alkaessa niin karjalaiset kuin muutkin suomalaiset ajattelivat tilanteen väliaikaiseksi; sota olisi nopeasti ohi ja karjalaiset palaisivat kotiin sodan loputtua. Moskovan rauhan myötä kävi kuitenkin toisin. Siirtoväen evakuointi toteutettiin nopeasti, ja Suomi joutui suuren haasteen eteen, kun karjalaisille oli löydettävä uudet asuinsijat ja maata viljeltäväksi. Asuttamisen lisäksi ongelmia tuotti myös kantaväestön asennoituminen siirtoväkeen. Ristiriitoja syntyi maanluovutusten ja kulttuurierojen myötä. Sotien jälkeen Suomi oli

vielä varsin maatalousvaltainen maa. Maatalousvaltaista oli myös siirtoväki, ja virallinen suhtautuminen tulijoihin määräytyi tältä pohjalta.

Ongelmia tuotti siirtoväen työllistyminen ja toimeentulo etenkin niiden kohdalla, jotka harjoittivat muita elinkeinoja kuin maataloutta. Terijokelaisista heitä oli suuri osa. Sen takia liikekeskukseksi kehittyvä Järvenpää tarjosi paremmat mahdollisuudet kuin maaseutu. Osa terijokelaisista jopa katsoi Järvenpään muistuttavan Terijokea, sillä sinne oli siirretty useita huviloita Kannakselta jo 1920-luvulla. Järvenpäähän asettuivat lisäksi Terijoen kunnantointisto ja kirkkoherranvirasto, joiden ympärille monen terijokelaisen elämä keskittyi.

Karjalaisten sopeutuminen lähti käyntiin poikkeuksellisista asetelmista. Suomessa siirtoväki on ollut kokonaan toisessa asemassa kuin pakolaiset muualla Euroopassa, jossa he jouduivat jäämään vuosikausiksi leireille tai hakeutuivat pakolaisiksi eri maihin. Suomessa Karjalasta evakuoitu väestö sijoitettiin oman maan rajojen sisälle, ja sopeutuminen tapahtui oman yhteiskunnan sisällä. Suomi sai rauhassa ratkaista siirtoväkiongelmansa, sillä maassa ei ollut vierasmaalaisia miehittäjiä asutustoimintaa toteutettaessa. Vieraista evakoista tuli kylän ja kunnan jäseniä: karjalaiset ovat olleet maan kansalaisia, ja heidän edustajillaan on myös ollut oikeus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon. Sopeutumisen prosessi ja sen kesto vaihteli karjalaisten keskuudessa paikkakunnasta ja alueesta riippuen. Karjalaiset eivät saapuneet paikallaan pysyvään staattiseen tilaan, vaan koko Suomi oli murroksessa ja uudistushenki oli voimakasta, mikä saattoi helpottaa sopeutumisprosessia. Suomessa vallitsi uudistushaluinen ilmapiiri, jossa oli tilaa myös uusille väestöryhmille.

Terijokelaisista järvenpääläisiksi

Sodan johdosta evakkoon joutuneet terijokelaiset sijoitettiin Uudellemaalle keskuspaikkana Tuusulan kunnan Järvenpään asemakylä. Jatkosodan aikana eivät terijokelaiset voineet palata kotiseudulleen Puhtulaa lukuun ottamatta, koska Terijoki oli sotatoimialuetta. Terijoen kunnantoimisto ja kirkkoherranvirasto siirtyivät kesällä 1940 Järvenpäähän, jossa ne olivat kunnan ja seurakunnan lopettamiseen saakka. Terijokelaiset juurtuivat uudelle kotiseudulleen aikaisemmin kun evakkojen valtaosa.

Tämän kirjan perustana olevasta Heli Kyllösen pro gradu –tutkielmasta selviää, että vastaanottajina tuusulalaiset tajusivat tilanteen välttämättömyyden. Siirtolaisten asuttamisen ja maanluovutuksen mahdolliset erimielisyydet voitiin ratkaista sovinnollisesti. Molemminpuolisesta luottamuksesta kertoo 1945 kunnallisvaalien tulos, jossa siirtolaiset menestyivät hyvin.

Karjalaisten yritysten lukumäärästä kertoo kirjassa oleva luettelo.

ISBN: 978-952-498-506-2

BODTM
Books on Demand

www.bod.fi